

*старший викладач кафедри теорії
та практики галузевого перекладу
Херсонського національного
технічного університету*

РОЗВИТОК МАНДРІВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В УКРАЇНІ

Мандрівна література переживає нині в Україні новий зліт. З появою таких імен, як Макс Кідрук, Артем Чапай, Юрій Андрухович, Ірена Карпа та ін., пов'язаний новий етап розвитку сучасної української літератури мандрів. Уже тривалий час цей жанр і його різновиди викликали та викликають зацікавленість багатьох науковців як в Україні, так і за її межами. Але, якщо, наприклад, у Німеччині існує багато наукових розвідок цієї тематики, то наразі в Україні ця тема висвітлена з-за певних історичних причин лише частково.

На сьогодні можна констатувати, що українська література, якщо порівнювати її з літературами інших європейських країн, йшла важким шляхом розвитку, і в ній синхронно не представлені всі відомі в Європі літературні жанри певних періодів. Подорожні твори саме українських авторів починають знову з'являтися наприкінці 90-х років минулого століття, хоча ще наприкінці XIX ст. і на початку XX ст. були перші спроби написання такої літератури. Прогалини існують також і в дослідженні мандрівної літератури науковцями. До цього часу увага дослідників зосереджувалася переважно на вивченні класичних творів світової мандрівної літератури XVIII – XIX ст. (італійські оповідання Гете, Г. Гейне, твори Ж. Верна, Д. Дефо, Г. Філдінга, М. Твена, Ч. Дікенса, «Подорож з Петербурга до Москви» О. Радищева та ін.). Проте за останні 15–20 років з'явилося чимало досліджень мандрівної літератури кінця XIX – початку XX ст., зокрема серед літературознавців, журналістів, культурологів та представників туристичної галузі (праці Є. Пономарьова, М. Васьківа, О. Мамуркіної, І. Савельєвої, А. Майги та ін.). Проблема вивчення сучасної літератури мандрів залишається відкритою, оскільки ще не вирішені питання дефініції жанрів такої літератури, питання їх складників та меж.

Жанри мандрівної літератури постійно змінюються, вони здатні поєднувати в собі елементи та характерні особливості інших жанрів, отримуючи риси то мемуарів, то фантастичної літератури, то пригодницької чи то авантюрної та утворюючи привабливий для читача симбіоз. Назви жанрів літератури про мандри також відрізняються термінологічною дублетністю: література подорожі або подорожня література (С. Черноус) [16], література переміщень (Є. Пономарьов) [14], література мандрів (Ю. Полежаєв) [13], література поневірянь (А. Бондарєва) [4], подорож (Ю. Ковалів) [10, с. 229], мандрівна література (М. Васьків) [5], тревелог (О. Деремедвідь, Н. Білецька, М. Горбач) [8; 1; 7] або тревелог (О. Юферева, Ю. Полежаєв) [17; 13].

Останні 20 років виявили стійкий інтерес українських мовознавців, літературознавців та журналістів як до різновидів мандрівної літератури, так і до окремих аспектів, пов'язаних з цим жанром (наприклад, праці Н. Біленької, Л. Божко, М. Васьківа, О. Юферевої, С. Черноус, М. Горбач та ін.). Незважаючи на велику кількість різнопланових розвідок, наразі існує невелика кількість фундаментальних досліджень, присвячених темі мандрівної літератури: це дисертаційні роботи О. Калинюшко (2009) [9], О. Деремедвідь (2008) [8], П. Білоуса (1997) [2]. Більшість сучасних розвідок обмежується певним аспектом: часовим (наприклад, дослідження класичних тревелогів кінця XIX – початку XX ст.) або територіальним (коли вивчаються автори певної країни, котрі писали в одному жанрі, зокрема, праця Ф. Кувшинова, присвячена вивченню дитячого радянського тревелогу, порівняльні дослідження англо- та німецькомовної мандрівної літератури або дослідження С. Черноус щодо еволюції жанру подорожі у польській літературі [16]), чи то гендерним аспектом, як у праці О. Деремедвідь («Жанровые особенности английской женской литературы путешествий конца XVIII – первой половины XIX века (на материале произведений о Крыме)» [8]. Окремо слід наголосити на дослідженнях П. Білоуса, Б. Данцига, Н. Прокоф'єва, що присвячені суто паломницьким сюжетам [13, с. 89].

Метою пропонованої публікації є розгляд наявного стану жанру мандрівної літератури та визначення дефініції мандрівного роману на сучасному етапі розвитку цього жанру.

Останнім часом в україністиці мандрівна література співвідноситься найчастіше з поняттям – тревелог або тревелог (від англ. “travelogue”). Цей термін використовується переважно у двох значеннях: у широкому як узагальнююча назва для творів, пов'язаних з мандрами, та в більш вузькому значенні – як термін для подорожніх нотаток. Деякі дослідники вважають, що нині має місце навіть «бум тревелогів», котрий певною мірою спричинений у першу чергу всесвітніми процесами, як-то глобалізація, відкритість кордонів та вільний доступ до мережі Інтернет. Остання виступає своєрідним пропагандистом всього нового та є місцем походження багатьох сучасних літературних експериментів, зокрема таких як літературні блоги, портали ЖЖ, онлайн-щоденники, пости у соціальних мережах і т. ін.

У своєму дослідженні радянської мандрівної літератури першої чверті XX століття Є. Пономарьов стверджує, що «мандри» як літературний жанр у своїй основі мають подорож до невідомих чи маловідомих місць та опис цієї подорожі. Й найбільш вдалим терміном, котрий відповідає цій дефініції, він вважає «тревелог», який може бути реальним або вигаданим, художнім чи науковим, оскільки в ньому поєднуються два терміни: «мандри» та «логос» [14, с. 8–9]. Він зазначає також, що сучасні позначення жанрів мандрівної літератури мають об'єднатися у понятті «тревелог», оскільки воно найбільш відображає сутність цього явища у XX – XXI столітті. На думку науковця,

поняття «подорож» зашироке та узагальнює, а звичне «подорожній нарис» завузьке, оскільки розкриває лише документальний бік літературного жанру.

Літературним тревелогом А. Стовба називає звіт про певну подорож, який характеризується експресивною та емоційною розповіддю про побачене, принципом жанрової свободи, провідною роллю автора-оповідача, суб'єктивністю авторської точки зору, наявністю елементів інших жанрів (автобіографії, листа, щоденника тощо) [1, с. 42].

Більшість дослідників пропонують чіткий розподіл літератури мандрів на документальну та художню (або ще в російськомовній традиції – на белетризовану) [4]. Проте О. Мамуркіна зазначає, що такий розподіл досить приблизний, й до того ж межа між цими видами нечітка, та додає третю категорію тревелого – художньо-документальний тревелог. Вона характеризує його як «різновид літератури, яка поєднує ознаки художньої та документальної словесності шляхом накопичування елементів естетичного в описах того, що справді відбулося й має відбутися». [12, с. 200]. А український літературознавець Марія Горбач виокремлює такі три основні форми мандрівної літератури: формальний або неформальний тревелог, нарис мандрів (власне тревелог) та роман дороги [7].

Як ми бачимо поняття «тревелог» у вітчизняному науковому дискурсі поступово витісняє загальноживані терміни «подорожній нарис» або «література подорожі», що на думку О. Деремедвідь відображає процеси жанрової динаміки та взаємодії. На думку дослідниці, поняття «література подорожі» – це узагальнює поняття, котре об'єднує всі твори, пов'язані з мандрами – чи то документальні, чи то художні, чи то художньо-документальні. Путівник, наприклад, належить до літератури подорожі, проте не є тревелогом [8]. Науковець намагається розвести поняття тревелог і нарис, стверджуючи, що перше становить особливе «слово про подорож», відмінне від нарису, передусім, більшою ємністю зображення, децентралізацією художнього змісту, поліструктурністю, сюжетно-композиційною розкутістю. Більше того ці жанрові форми мають окремі власні різновиди: тревелог вміщує подорожній щоденник, листи з дороги, мандрівні нотатки, а також власне тревелог; нарис поділяється на подорожній, моралістичний, етнографічний тощо [8, с. 236].

Саме тому ми вважаємо за доцільне пристати на думку української дослідниці та розрізнити поняття «мандрівна література» як назву для групи жанрів та поняття «тревелог» як одного з її різновидів.

Порівнюючи визначення поняття «мандрівна література», наприклад, в українській та німецькій мовах, можна стверджувати, що єдності серед мовознавців досі не існує. Так, словник основних понять з літературознавства *Literatur (metzler kompakt)*, перекладений в Україні у 2005 р., визначає мандрівну літературу як подорожню та характеризує її як «збірне позначення літературних текстів, присвячених темі подорожі; охоплює проспекти, географічні твори, наукові описи мандрівок (напр., Г. Фостер, А. фон Гумбольдт), мистецькі описи подорожей (напр., Гете, Гайне й Фонтане) та подорожні романи (напр., «Одіссея» Гомера, «Дон Кіхот» Сервантеса, «Сімпліціссімус» Гріммельсгаузена, «Острів Фельзенбурга» Шнабеля, «Передчуття й присутність» Айхендорффа)» [11, с. 178].

За визначенням М. Черняк та В. Черняк, мандрівна література є «літературою подорожі», тобто жанром художньої літератури, в основі котрого лежить опис реального переміщення в достовірному (реальному) просторі мандруючого героя (найчастіше героя-оповідача), очевидця, який описує маловідомі або невідомі вітчизняні або іноземні реалії та явища, власні думки, почуття й враження, що виникли під час подорожі, а також розповідь про події, котрі відбувалися за час подорожі [15, с. 165].

Ю. Ковалів у літературознавчій енциклопедії визначає подорож як «метажанр, поширений у формі ходіння, нотаток, щоденників, мемуарів, нарисів тощо», який «ґрунтується на хронотопі шляху, на переміщенні персонажа у просторі й часі, генетично постає зі спогадів» [10, с. 229–230].

На нашу думку, найоб'ємнішим та найповнішим є визначення українських науковців В. Будного та М. Ільницького, котрі розуміють під мандрівною літературою «різножанрові тексти, в яких враження викладено у формі записок, щоденника, спогадів, листа, автобіографії, нарису, репортажу тощо. У таких творах складники *документальний* (відомості географічного, етнографічного, природознавчого, краєзнавчого характеру, особисті спостереження за історичними пам'ятками, краєвидами, побутом місцевих мешканців) і *мистецький* (фікційна, тобто вигадана подорож; есеїстичний характер, мальовничість опису, вираження особистих емоцій і роздумів з приводу неповторного локального колориту) можуть поєднуватися в різних пропорціях з елементами *міфологічними* і *фантастичними*, *публіцистичними* та *інтелектуальними*, *пригодницькими* і *любовними*, формуючи жанрові варіанти» [5, с. 361–362].

Така дефініція передбачає, що будь-хто може поділитися враженнями від подорожі, описуючи власні почуття, отриманий досвід та використовуючи задля цього різні види та форми текстів. У цьому криється одна з найпривабливіших для читача сторін цього жанру. Слушно зауважити, що першими, хто зустрічається з необхідністю поділитися враженнями від подорожі та подій у XXI столітті серед сучасних мандрівників, є переважно журналісти та блогери. Саме тому найбільша кількість останніх різноманітних наукових розвідок, присвячених сучасним подорожам, пов'язана саме з журналістикою (праці О. Юферевої, Ю. Полежаєва, Н. Білецької та ін.). Більше того переважна кількість сучасних українських авторів, котрі пишуть твори мандрівної літератури, мають журналістську освіту чи працюють у цій сфері (зокрема, А. Чапай, К. Стогній, Л. Кантер), або є авторами блогів (Ю. Андрухович, Б. Ославський, І. Карпа, Богдан (Боб) Образ, М. Кідрук), або і те й інше разом.

У кожній літературній епохі з'являвся окремий вид мандрівних творів, що був притаманний лише цьому часу й цьому етапу розвитку суспільства. Мандрівні мотиви існували ще в стародавній античній літературі («Одіссея» Гомера, «Про походження і край германців» Тацита). Середньовіччя додало яскраво виражену релігійну спря-

мованості мандрівній літературі: поряд з творіннями вагантів (мандрівних акторів та поетів), трубадурів та менестрелів (мандрівних співаків та музикантів), з'являються так звані «ходіння» до святих місць. Традиційно першими творами української мандрівної літератури вважаються житія, ходіння та агіографії. Ці твори більш схожі на путівники (з переліком важливих міст та відстанню між ними) або на карти подорожі за біблійними маршрутами. Основною метою саме цих подорожей було відвідати місця, пов'язані з Богом, й таким чином наблизитися до нього. За визначенням Л. Божко, літературною метафорою того часу стає «змалювання шляху людини як мандрів, духовного шляху від гріховної свідомості до праведної» [3, с. 232]. Паралельно з'являлися подорожні нотатки від представників різних прошарків суспільства: звіти торговельників, моряків, дипломатів та військових, подорожні описи студентів тощо.

Середньовічні подорожі були заміщені творами епохи Великих географічних відкриттів: листами, щоденниками, звітами та бортовими журналами, описами морських подорожей та досліджень суходолу (твори Марко Поло, ходіння Афанасія Нікітіна). Яскравим прикладом українських авторів того часу були дорожні записи Василя Григоровича-Барського, які продовжували традиції середньовічного жанру паломницьких ходінь до святих місць. З появою філософського та соціально-утопічного роману у вигляді подорожніх нотаток або спогадів про дивні країни мандрівна література змінюється остаточно. Є. Пономарьов у дисертаційній праці зазначає, що цей період характерний також появою так званої «подорожі на Захід» у вигляді або «ходінь», тобто звітів послів про дипломатичні перемовини, або пізніше у вигляді звітів-щоденників про подорож [14, с. 72-73]. Надалі все частіше до мандрів залучаються заможні верстви населення, які описували у своїх спогадах архітектурні, живописні чи то літературні витвори іншої культури. Таким чином подорожі почали виконувати не лише інформаційно-пізнавальну, але й культурологічну функцію. У них йшлося про звичаї, побут, культуру, топоніміку відвідуваних місцевостей. Характерною рисою подорожніх нотаток того часу було детальне відображення подій, шляху, висока суб'єктивність оповідної манери автора, хронологічне укладення матеріалу, стислість та практичність [16, с. 108]. Саме цей період характеризується появою так званих «гранд турів» [12], коли освічені дворяни висвітлювали власні враження від подорожі Старим Світом.

З появою подорожніх щоденників починається наступний етап еволюції мандрівної літератури – вона містить, окрім описів місцевості, традицій, побуту чужинців ще й авторські роздуми, порівняння, враження.

Окремої уваги заслуговують подорожні щоденники експедицій «Подорож навколо світу на кораблі «Нева» українця Ю. Лисянського або «Путешествіє съ зоологическою целью къ северному берегу Чернаго моря и въ Крымъ въ 1858 году» К. Кесслера, які формували науковий і науково-популярний напрями мандрівної літератури. Починаючи з другої половини XVIII століття мандрівну літературу умовно розподіляють за трьома напрямками: художня, художньо-документальна та документальна, визначаючи, що саме остання налічує найбільшу кількість творів [16, с. 200]. Досить цікаві з історичного та філологічного поглядів є також тогочасні твори українських мандрівників-галичан (на той час територія Австро-Угорщини), котрі подорожували як рідною країною (твори Я. Окуневського, нариси К. Кахникевича, Д. Вергуна), так і країнами Азії та Європи (подорожні нотатки О. Галичанки, М. Кузика). Це приклади класичного подорожнього нарису, який на початку XX століття завойовував все більшу прихильність як за кордоном, так і в Україні та ознаменував початок нового століття та нових експериментів з мандрами. Представник українського авангарду харків'янин Майк Йогансен написав і опублікував у 1928 р. перший мандрівний роман українською мовою про подорож у Слобожанську Швейцарію (нині це Донецька область) «Подорож ученого доктора Леонардо та його майбутньої коханки прекрасної Альчести у Слобожанську Швейцарію». Подорож стає найулюбленішим елементом прози того часу, вона легко піддавалася експериментуванню з формою, сюжетом, композицією, стилем тощо. Відтак вона стала одним із найпоширеніших прозових жанрів у літературі авангарду [3, с. 233].

У середині XX століття подорож стає жанром, розрахованим на масового читача. Дещо негативного відтінку набуває література для всіх про типового туриста, який подорожує задля «споживання» – отримання певного набору вражень та спогадів. Наприкінці 80-х у Німеччині публікується детальне дослідження П. Бреннера, присвячене мандрівній літературі від середньовіччя до кінця XX ст. У ньому стверджується, що мандрівна література модерну та постмодерну втратила свою функцію подорожі. Переважно через появу феномена масового туризму та медіалізацію суспільства [18, с. 648]. І знов науковці та дослідники заговорили про зміну формату жанру.

Таким чином, майже кожний етап розвитку мандрівної літератури вбирав у себе певні риси інших наявних чи популярних на той час жанрів, створюючи та кристалізуючи основні риси сьогочасної мандрівної літератури: це переміщення головного героя в просторовому та часовому контенті, обов'язкові певні інформаційні дані у вигляді натуралістичних описів, географічних найменувань, історичних фактів чи то карт місцевості, емоції та враження від порівняння «своє-чуже», духовне становлення або зростання головного героя тощо.

На перетині XX та XXI століть, коли завдяки стрімкій комп'ютеризації широких верств населення центром уваги стає масовий туризм, мандрівна література також змінюється. На перший план виступає не сам факт подорожі як переміщення з одного пункту в інший, а особисті відчуття, емоції та досвід, отримані під час неї. Головним елементом будь-якої подорожі як основи сюжетної лінії стає особистісне зростання головного героя та змінення його пріоритетів, цінностей, поглядів, його духовного світу, як у творах М. Кідрука «Любов та піраньї», А. Чапая «В пошуках України», Л. Кантера, П. Солодка «З табуретом до океану» та ін.

Письменники, які працюють у жанрі травелогу, дуже часто називають цим поняттям будь-який літературний твір, в якому йдеться про просторові та часові мандри (Ю. Андрухович «12 обручів»), часто поєднуючи жанри – авантюрний роман або пригодницький роман-подорож, історичний або фантастичний тощо. Сучасні автори

вплітають мандрівний сюжет в інші жанри, отримуючи в результаті цікаві, досить неочікувані новоутворення, наприклад, пригодницький роман на основі документальних щоденників К. Стогнія «Тибет, или Изумрудная чаша патриарха», суміш нарису, репортажу та спогадів від І. Карпи «Подорожі з дітьми, або Як не стати куркою», пригодницькі тревелоги з елементами автобіографічного від М. Кідрука, тревелог у поєднанні з авантюричним романом та романом-вихованням від С. Жадана чи то приватна картографія від Ю. Андруховича у «Лексиконі інтимних міст». З'являється дуже багато авторів, які не перестають порівнювати «своє–чуже», відкривати для себе та співвітчизників не лише нові країни та традиції, а й інше світосприйняття, інші ментальності, що є також одним зі складників мандрівної літератури.

Повернення інтересу до мандрів в українській літературі свідчить про прагнення вітчизняних авторів запозичити жанрові прогалини та познайомити читача зі своїм світосприйняттям та світобаченням сучасності. Постмодерністська українська мандрівна література поєднуючи в собі декілька жанрів (тревелог, мандрівний роман, оповідання про мандри), темою яких є мандри, стає об'єктом літературо- та мовознавчих розвідок, перспективу яких убачаємо в дослідженні жанрової специфіки цього типу художнього мовлення та мовної картини світу авторів творів про подорожі.

Література:

1. Білецька Н. Жанр тревелогу на українському книжковому ринку. Коло. 2013. № 5. С. 41–44.
2. Білоус П. Паломницький жанр в історії української літератури. Житомир: ПП «Житомир», 1997. 160 с. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Bilous_Petro/Palomnytskyi_zhanr_v_istorii_ukrainskoi_literatury/
3. Божко Л.Д. Мотив подорожі та туристичної поїздки в українській літературі. Вісник НАККіМ, № 4, 2013. С. 231–235.
4. Бондарева А. Литература скитаний. Октябрь. № 7, 2012. URL: <http://magazines.russ.ru/october/2012/7/bo18.html>
5. Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство: Підручник. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 430 с.
6. Васьків М. Мандрівний нарис як спосіб пізнання іншого й самого себе *Ukrainska humanistyka i slowianskie paralele*. Том I serii “Problemy wspolczesnej humanistyki”, 2014, № 1. С. 135–155. URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/5693/>
7. Горбач М. Тревелоги, або Як писати про подорожі. Читомо. 07.07.2016. – URL: <http://www.chytomo.com/news/travelogi-abo-yak-pisati-pro-podorozhi>
8. Деремедведь Е.Н. Жанровые особенности английской женской литературы путешествий конца XVIII – первой половины XIX века (на материале произведений о Крыме): автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук: 10.01.04 «Зарубежная литература». Симферополь, 2008. 24 с.
9. Калинюшко О.А. Жанрові модифікації тревелогу в романі Ольги Токарчук «Бігуни». «Молодий вчений». № 6 (09). Червень 2014. С. 88–92.
10. Ковалів Ю. Літературознавча енциклопедія: У 2х томах. Т. 2. / Авт.- уклад. Ю. Ковалів. ВЦ «Академія», 2007. 624 с.
11. Літературознавство. Словник основних понять. Переклад з німецького видання 320-го тому збірки Метцлера «Основні поняття літературознавства» / Перекл. А. Цяпи. Тернопіль: «Навчальна книга Богдан», 2008. Видавництво Й.Б. Метцлер, Штуттгарт, Ваймар, 2005. С. 279.
12. Мамуркина О.В. Тревелог в русской литературе XVIII – начала XIX в.: трансформация эстетической парадигмы. В мире науки и искусства: вопросы филологии, искусствоведения и культурологии: сб. ст. по матер. XXV междунар. науч.-практ. конф. Новосибирск: СибАК, 2013. С. 199–204.
13. Полежаев Ю. Паломницька література (ходіння) як прообраз тревел-журналістики. Держава та регіони. Соціальні комунікації. 2013. № 1 (13). С. 89–94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drsk_2013_1_20
14. Пономарев Е.Р. Типология советского путешествия. «Путешествие на Запад» в русской литературе 1920-х–1930-х годов: дис. на соиск. док. уч. степ. 10.01.01-10 русск. лит.-ра. Спб, 2014. 577с. URL:http://www.pushkinskijdom.ru/LinkClick.aspx?fileticket=Fob2ar_PTgY%3D&tabid=36
15. Черняк В.Д. Массовая литература в понятиях и терминах: учебн. словарь-справочник / В.Д. Черняк, М.А. Черняк. Москва, «Флинта», 2015. 192 с.
16. Черноус С.С. Жанрова своєрідність подорожей Юзефа Ігнація Крашевського 2010. С. 223–227. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/31832>
17. Юферева О.В. Медіа-тревелог у сучасному друкованому виданні: жанрові витоки, специфіка, модифікації. Вісник Львів. ун-ту. Журналістика. – 2013. Вип. 38. С. 235–241. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/viewFile/5251/5269>
18. Brenner J.H. Der Reisebericht in der deutschen Literatur. Ein Forschungsüberblick als Vorstudie zu einer Gattungsgeschichte. 2. Sonderheft Internationales Archiv für Sozialgeschichte der deutschen Literatur. Niemeyer, Tübingen, 1990. 749 S.

Анотація

Ю. БОГДАН. РОЗВИТОК МАНДРІВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто проблеми дефініції мандрівної літератури, проаналізовано етапи її становлення в Україні, представлено основні різновиди мандрівної літератури та напрями її досліджень, окреслено перспективи майбутніх розвідок.

Ключові слова: мандрівна література, подорож, літературний тревелог, подорожній нарис, українська література.

Аннотация

Ю. БОГДАН. РАЗВИТИЕ ЛИТЕРАТУРЫ О ПУТЕШЕСТВИЯХ В УКРАИНЕ

В статье рассматриваются проблемы дефиниции литературы о путешествиях, проанализированы этапы ее становления в Украине, представлены основные жанры литературы о путешествиях и направления ее исследования, обозначены перспективы будущих исследований.

Ключевые слова: литература о путешествиях, путешествие, литературный тревелог, путевой очерк, украинская литература.

Summary

J. BOGDAN. TRAVEL LITERATURE DEVELOPMENT IN UKRAINE

The article deals with the problems of the travel literature defining, analyzes the stages of its formation in Ukraine, presents the main varieties of travel literature and directions of its research, outlines the prospects for future investigations.

Key words: outdoor literature, travel, travel literature, travel report, Ukrainian literature.